

คำวินิจฉัยของ นายพดล เสงเจริญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖๑/๒๕๔๕

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลชุมแก้วพรหม ที่ ๑ นางวรรณภา แก้วพรหม ที่ ๒ และนายสมภาร แก้วพรหม ที่ ๓) ในคดีหมายเลขแดงที่ ๖๖๔/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกาได้ส่งคำโต้แย้งของห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลชุมแก้วพรหม จำเลยที่ ๑ นางวรรณภา แก้วพรหม จำเลยที่ ๒ และนายสมภาร แก้วพรหม จำเลยที่ ๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ตาลชุมแก้วพรหม นางวรรณภา แก้วพรหม และนายสมภาร แก้วพรหม ถูกธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) โดยบริษัท บริหารสินทรัพย์เพชรบุรี จำกัด ผู้เข้าสวมสิทธิ์แทน ฟ้องเป็นจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามลำดับ ต่อศาลจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากจำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญากู้ยืมเงินไปจากโจทก์ โดยที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทำสัญญากู้ยืมเงินร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม หลังจากจำเลยที่ ๑ ได้รับเงินไปแล้วได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์เพียงบางส่วน และมีหนี้ค้างชำระเป็นต้นเงิน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ย ๒,๒๒๖,๕๘๐.๘๒ บาท โจทก์บอกกล่าวทวงถามแล้ว จำเลยทั้งสามไม่ชำระ จึงขอให้บังคับจำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้ให้แก่โจทก์ พร้อมดอกเบี้ย หากจำเลยทั้งสามไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนให้ยึดทรัพย์บังคับจำนองออกขายทอดตลาด นำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบ ศาลจังหวัดอุบลราชธานีได้มีคำสั่งระหว่างการพิจารณาให้งดสืบพยาน จำเลย และมีคำพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระเงิน ๓,๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ และให้ยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินออกขายทอดตลาด หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้บังคับเอากับ ทรัพย์สินอื่นของจำเลยทั้งสามออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์จนครบกับให้ร่วมกันใช้ ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ ๑๐,๐๐๐ บาท จำเลยทั้งสามอุทธรณ์คำสั่งของ

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เห็นว่า จำเลยทั้งสามอุทธรณ์คำสั่งโดยไม่นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ จึงไม่รับวินิจฉัยและพิพากษายกอุทธรณ์ จำเลยทั้งสามจึงยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากกำหนดให้วางเงินพร้อมกับการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งบุคคลที่มีฐานะยากจนย่อมไม่มีเงินมาวางศาล และไม่ได้รับความเป็นธรรม อีกทั้งจำนวนเงินดังกล่าวจะขอลูกเลิกการบังคับหรือขอนาถาไม่ได้ เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่บุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ จึงขอให้รื้อการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งข้อโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยทั้งสามยื่นคำร้องว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ กำหนดให้มีการวางเงินพร้อมกับการยื่นอุทธรณ์คำสั่ง ซึ่งบุคคลที่มีฐานะยากจนย่อมไม่มีเงินมาวาง ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติขัดต่อความเป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้รื้อการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยทั้งสามตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า จะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรื้อการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่คู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยศาลฎีกาได้ส่งความเห็นตามทางการว่าเป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และเป็นการโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ รวมทั้งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า “การอุทธรณ์นั้นให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และผู้อุทธรณ์ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์นั้นด้วย ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นสำเนาอุทธรณ์ต่อศาล เพื่อส่งให้แก่จำเลยอุทธรณ์ (คือฝ่ายโจทก์หรือจำเลยความเดิมซึ่งเป็นฝ่ายที่มีอุทธรณ์ความนั้น) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๓๕ และมาตรา ๒๓๖”

พิจารณาแล้วเห็นว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยรับรองหลักความเสมอภาคว่า บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง

ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้คู่ความเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินคดีแพ่ง ได้แก่ ค่าธรรมเนียมกับค่าฤชาธรรมเนียม “ค่าธรรมเนียม” คือ เงินซึ่งคู่ความหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ในคดี จะต้องเสียให้แก่ศาลหรือเจ้าพนักงานของศาล แล้วแต่กรณี ค่าธรรมเนียมแบ่งเป็นสองชนิด คือ ค่าธรรมเนียมศาล ได้แก่ ค่าธรรมเนียมตามตาราง ๑ และตาราง ๒ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง เช่น ค่าขึ้นศาล ค่าคำร้อง และค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ตามตาราง ๕ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น ค่าธรรมเนียมขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ยึดหรืออายัด ส่วน “ค่าฤชาธรรมเนียม” คือ จำนวนเงินซึ่งศาลสั่งให้คู่ความฝ่ายหนึ่งชำระให้แก่ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการชดใช้คู่ความฝ่ายนั้น สำหรับค่าใช้จ่าย รวมทั้งค่าธรรมเนียมที่ได้เสียไป ในการเป็นความกัน ซึ่งศาลอาจสั่งให้คู่ความชดใช้ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายได้ตามที่ศาลเห็นสมควร ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานนอกศาล ค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ค่าพาหนะและค่าป่วยการผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง ค่าถาม ค่าพาหนะและค่าป่วยการในการส่งคำคู่ความและ เอกสาร ค่าทนายความ ค่ารังวัดที่ดินและทำแผนที่

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการอุทธรณ์ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว ผู้ไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นอาจอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นได้ เพื่อให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วย อุทธรณ์ โดยมีสาระสำคัญ คือ ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่ วันที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง พร้อมกับนำเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษา หรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ ทั้งนี้ คำว่า “ค่าฤชาธรรมเนียม” หมายความว่ารวมถึง “ค่าธรรมเนียม” ตามมาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพราะค่าฤชาธรรมเนียมรวมถึง ค่าทนายความ ค่าป่วยการพยาน ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสารและบังคับคดี ซึ่งเงินค่าธรรมเนียม ที่ต้องวางพร้อมกับอุทธรณ์นี้ต้องวางเป็นเงินสด ผู้อุทธรณ์จะขอหาประกันมาวางต่อศาลแทนการวางเงิน ค่าธรรมเนียมไม่ได้ และจะยกข้ออ้างว่าได้ยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีมาเป็นเหตุเพื่อมิให้

ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ไม่ได้เช่นกัน เว้นแต่ผู้อุทธรณ์จะขออนุญาตดำเนินคดีอุทธรณ์อย่างคนอนาถา และได้รับอนุญาตจากศาลให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ย่อมได้รับการยกเว้นที่จะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องชำระแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าคู่ความคนใดอ้างว่าเป็นคนยากจน ไม่สามารถเสียดำเนินคดีศาล ในศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา เมื่อศาลได้ไต่สวนเป็นที่เชื่อได้ว่า คู่ความนั้นเป็นคนยากจน ไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียดำเนินคดี ก็ให้ศาลอนุญาตให้คู่ความนั้นฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ แต่การขอเช่นว่านี้ ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจศาลด้วยว่า คดีของตนมีมูลที่จะฟ้องร้อง หรือในกรณีอุทธรณ์ หรือฎีกา ศาลเห็นว่า มีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์ หรือฎีกาแล้วแต่กรณี” หมายความว่า คู่ความที่จะขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาจะต้องเป็นคนยากจน ไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียดำเนินคดีได้ คือ นอกจากจะไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียดำเนินคดีแล้ว ต้องไม่มีทางที่จะหาเงินได้ ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ จะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจว่า คดีโจทก์มีมูลที่จะฟ้อง หรือในกรณีอุทธรณ์หรือฎีกามีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา

ข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่อ้างว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ ที่ให้วางเงิน พร้อมกับการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งทำให้บุคคลที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินมาวางและไม่ได้รับความเป็นธรรม อีกทั้งจำนวนเงินดังกล่าวจะขอทุเลาการบังคับหรือขออนุญาตไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมแก่บุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น เห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้อุทธรณ์นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาล พร้อมกับอุทธรณ์ โดยผู้อุทธรณ์ กฎหมายไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น “คู่ความ” เท่านั้น ที่จะต้องนำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์หรือฎีกา เพราะผู้ที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาอาจไม่ใช่ “คู่ความ” ก็ได้ หากบุคคลใด เกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาได้ อาทิ ผู้ร้องขอส่วนแบ่งมรดก ผู้ถูกลงโทษ ฐานละเมิดอำนาจศาล ผู้ค้าประกันในศาล และผู้ที่ซื้อทรัพย์สินหรือผู้ชำระค่าในการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล เป็นต้น ซึ่งเงินค่าธรรมเนียมที่จำเลย (ผู้ร้อง) ต้องนำมาวางต่อศาล พร้อมกับอุทธรณ์นี้ เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่พิพากษาให้ผู้ร้องกับพวกร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยเงินค่าธรรมณดังกล่าว ไม่รวมถึงนี้ตามคำพิพากษาที่ผู้อุทธรณ์

ซึ่งเป็นผู้แพ้คดีหรือถูกหนีตามคำพิพากษาจะต้องขอทุเลาการบังคับคดี เพราะการยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับคดี แต่ให้สิทธิแก่ผู้ยื่นอุทธรณ์ที่ประสงค์จะขอทุเลาการบังคับ โดยยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ขอให้รอกการบังคับคดี เพื่อรอฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ก่อน และการให้ทุเลาการบังคับหรือไม่เป็นอำนาจการใช้ดุลพินิจของศาลอุทธรณ์ การทุเลาการบังคับจึงเป็นส่วนหนึ่งแห่งผลของการยื่นอุทธรณ์ ถ้าไม่มีการอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ยุติและบังคับคดีได้ การทุเลาการบังคับจึงเป็นคนละเรื่องกับการวางเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ส่วนการดำเนินคดีอย่างคนอนาถานั้น ถ้าศาลได้สวนและได้ความตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้คู่ความนั้น ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๗ บัญญัติว่า “เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นนี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา...” หมายความว่า ผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา เพื่อไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ มุ่งหมายให้ผู้อุทธรณ์นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ เพื่อเป็นหลักประกันแก่คู่ความที่ชนะคดีว่า ถ้าชนะคดีแล้วสามารถนำเงินค่าธรรมเนียมที่วางไว้กับศาลไปได้โดยไม่ต้องเสียเวลาบังคับเอากับทรัพย์สินของคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี ซึ่งบางครั้งก็ยากที่จะติดตามบังคับคดีได้ ส่วนคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีก็ต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า อุทธรณ์ของตนมีเหตุผลเพียงพอที่ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาให้ตนเป็นฝ่ายชนะคดี หากให้ผู้อุทธรณ์ได้อย่างเสรีโดยไม่มีการกำหนดให้นำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลพร้อมกับอุทธรณ์ ก็จะเป็นการแก่ศาลอุทธรณ์ที่จะต้องพิจารณาคดีทุกคดีที่ศาลชั้นต้นตัดสิน และคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีก็จะอุทธรณ์เพียงเพื่อยืดเวลาในการบังคับคดีโดยมิได้หวังผลจะชนะคดีในชั้นศาลอุทธรณ์แต่ประการใด บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว แม้ว่าจะเป็นการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์อยู่บ้าง แต่ก็เป็นไปตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยผู้อุทธรณ์ย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาได้ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว อีกทั้งเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับกับผู้อุทธรณ์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อผู้ร้องโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจตามข้อโต้แย้งของผู้ร้องแต่อย่างใด กรณีจึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมที่ขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่ประการใด

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๕
ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายพอล เสงเจริญ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ